ДЕРЖАВНА ФІСКАЛЬНА СЛУЖБА УКРАЇНИ
РАХУНКОВА ПАЛАТА УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНА АУДИТОРСЬКА СЛУЖБА УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНА СЛУЖБА ФІНАНСОВОГО МОНІТОРИНГУ УКРАЇНИ
УНІВЕРСИТЕТ ДЕРЖАВНОЇ ФІСКАЛЬНОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ
АКАДЕМІЯ ФІНАНСОВОГО МОНІТОРИНГУ
ІНСТИТУТ ЕКОНОМІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ СЛОВАЦЬКОЇ АКАДЕМІЇ НАУК
ОПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ (ПОЛЬЩА)

Присвячується
100-річчю Університету ДФС України

РОЗВИТОК ДЕРЖАВНОГО ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ В КОНТЕКСТІ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ КРАЇНИ

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ І МІЖНАРОДНОГО ФОРУМУ

23 травня 2019 року

ІРПІНЬ
2019

УДК 336.221.4(477)(063)
ББК 65.9(4 Укр)261.4я431
Р45

Рекомендовано до друку
Вченою радою Університету державної фіскальної служби України
(протокол № 4 від 25 квітня 2019 р.)

Редакційна колегія: Пашко П. В., д.е.н., професор; **Шевчук О. А.**, д.е.н., професор; **Гаврилова Л. В.**; **Огонь Ц. Г.**, д.е.н., професор; **Рубан Н. І.**, к.е.н., доцент; **Juraj Sipko**, Phd; **Чубенко А. Г.,** д.ю.н., професор; **Рувін О. Г.**, д.ю.н., професор; **Лісовий А. В.**, д.е.н., професор; **Сидоренко О. М.**, к.е.н.

Р45 Розвиток державного фінансового контролю в контексті економічної безпеки країни : зб. матер. І Міжнародного форуму / Держ. фіск. служб. України, Університет ДФС України. – Ірпінь, 2019. – 244 с. – (Присвячується 100-річчю Університету ДФС України).

ISBN 978-966-337-529-8

Збірник містить матеріали І Міжнародного форуму “Розвиток державного фінансового контролю в контексті економічної безпеки країни”, який відбувся 23 травня 2019 р. на базі Університету державної фіскальної служби України. У ньому розглянуто найбільш актуальні проблеми розвитку сфери державного фінансового контролю в Україні за такими напрямами: функціонування системи державного фінансового контролю в контексті забезпечення економічної безпеки України; актуальні питання функціонування і розвитку зовнішнього та внутрішнього державного фінансового контролю; місце податкового та митного аудиту як сучасної форми контролю податкових надходжень в системі забезпечення економічної безпеки країни; світові надбання та вітчизняні реалії розвитку електронного аудиту; місце судово-економічної експертизи у фінансових розслідуваннях та напрями її удосконалення; роль державного фінансового моніторингу у системі захисту економічних інтересів країни; правове забезпечення фінансового контролю в Україні.

Видання розраховане на науковців, викладачів, економістів, фінансистів, юристів, працівників органів державного управління, студентів вищих навчальних закладів та суб’єктів господарської діяльності.

Редакційна колегія не завжди поділяє думку авторів і не несе відповідальності за недостовірність опублікованих даних.
Тези друкуються у авторській редакції. За точність викладеного матеріалу відповідальність покладена на авторів.

УДК 336.221.4(477)(063)
ББК 65.9(4 Укр)261.4я431

© Університет державної фіскальної служби України, 2019

ISBN 978-966-337-529-8

Процюк Тетяна Богданівна, Скриньковський Руслан Миколайович
РИЗИК-ОРІЄНТОВАНИЙ ПІДХІД У ФІНАНСУВАННІ РОЗПОВСЮДЖЕННЯ ЗБРОЇ МАСОВОГО ЗНИЩЕННЯ: МІЖНАРОДНИЙ АСПЕКТ……... 193
Слав'юк Ростислав Анатолійович, Шкварчук Людмила Олександрівна
ВАЛЮТНИЙ НАГЛЯД У СИСТЕМІ ДЕРЖАВНОГО ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ…… 197
Чубенко Антон Григорович
КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОЇ СИСТЕМИ ФІНАНСОВОГО МОНІТОРИНГУ……200

ПАНЕЛЬ 7
ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ В УКРАЇНІ

Борець Лариса Василівна, Сластьоненко Оксана Олександрівна
ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ВНУТРІШНЬОГО КОНТРОЛЮ ТА АУДИТУ В МІНІСТЕРСТВІ ОБОРОНИ УКРАЇНИ……203
Гарбінська-Руденко Альона Валеріївна, Шмигельська Оксана Дмитрівна
ФІНАНСОВО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ СУДОВОЇ ВЛАДИ В УМОВАХ ПРОВЕДЕННЯ СУДОВОЇ РЕФОРМИ В УКРАЇНІ: МЕХАНІЗМ ТА ПРАВОВИЙ СТАТУС СУБ'ЄКТІВ……... 207
Гмирін Андрій Анатолійович
РОЛЬ ДЕРЖАВНОГО ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ В РОЗБУДОВІ ФІСКАЛЬНОГО ПРОСТОРУ…….210
Іванський Андрій Йосипович
ДЕЯКІ ШЛЯХИ ПОДАЛЬШОГО ВДОСКОНАЛЕННЯ ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ В УКРАЇНІ ТА ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД……... 213
Криницький Ігор Євгенович
ФІНАНСОВИЙ ОБЛІК (КОНТРОЛЬНО-ПРАВОВА ПРОЕКЦІЯ)……... 217
Онишко Олег Володимирович
УЗГОДЖЕННЯ РОЗВИТКУ СИСТЕМИ ДЕРЖАВНОГО ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ ТА ІНСТИТУТУ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЯК ПЕРЕДУМОВА ЇХ ПРАВОВОЇ ОПТИМІЗАЦІЇ…….. 221
Харченко Анастасія Андріївна
ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ГРОМАДСЬКОГО ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ НА МІСЦЕВОМУ РІВНІ…….224

ПАНЕЛЬ 7
ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ В УКРАЇНІ

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ВНУТРІШНЬОГО КОНТРОЛЮ ТА АУДИТУ В МІНІСТЕРСТВІ ОБОРОНИ УКРАЇНИ

Борець Л. В.
кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри фінансового права
ДВНЗ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана»,
Сластьоненко О. О.
кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри фінансового права
Університету державної фіскальної служби України

На сучасному етапі розбудова дієвої та ефективної системи фінансового контролю є важливим фактором, що впливає на фінансову безпеку держави. Зокрема, в державному секторі, необхідно розробити таку систему фінансового контролю, яка базувалася б на основоположних принципах та кращих практиках ЄС. Сьогодні це є вкрай важливим кроком у процесі впровадження реформи управління державними фінансами.

Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії та їхніми державами-членами, з іншої сторони, ратифікована Законом України № 1678-VII від 16.09.2014 визначає напрями співробітництва в галузі управління державними фінансами, спрямованого на забезпечення розвитку бюджетної політики і надійних систем внутрішнього контролю та зовнішнього аудиту, що базуються на міжнародних стандартах, а також відповідають основоположним принципам підзвітності, прозорості, економності, ефективності та результативності (глава 3, стаття 346 Угоди). Зокрема, передбачається у галузі державного внутрішнього фінансового контролю забезпечення подальшого розвитку системи державного внутрішнього фінансового контролю шляхом гармонізації з міжнародно визнаними стандартами (Інститут внутрішніх аудиторів (IIA), Міжнародна федерація бухгалтерів (IFAC), INTOSAI) та методологіями, а також найкращою практикою ЄС щодо внутрішнього контролю та внутрішнього аудиту в державних органах [1]. Відповідно до Порядку здійснення внутрішнього аудиту та утворення підрозділів внутрішнього аудиту у державному органі

для здійснення внутрішнього аудиту утворюється як самостійний підрозділ – структурний підрозділ внутрішнього аудиту [2].

В Міністерстві оборони України з цією метою функціонує Департамент внутрішнього аудиту Міністерства оборони, який спрямовує та координує діяльність територіальних підрозділів Служби внутрішнього аудиту Збройних Сил України. Основними завданнями Департаменту є надання Міністру оборони України об'єктивних і незалежних висновків і рекомендацій (пропозицій) щодо:

1) функціонування системи внутрішнього контролю в Міністерстві оборони України, Генеральному штабі Збройних Сил України, інших підконтрольних суб'єктах та її вдосконалення;

2) удосконалення системи управління фінансовими та матеріальними ресурсами;

3) запобігання фактам незаконного, неефективного та нерезультативного використання фінансових та матеріальних ресурсів;

4) запобігання виникненню помилок чи інших недоліків у діяльності Міністерства оборони України, Генерального штабу Збройних Сил України, інших підконтрольних суб'єктів.

Відповідно до частини 5-1 Порядку здійснення внутрішнього аудиту та утворення підрозділів внутрішнього аудиту керівник державного органу, його територіального органу, бюджетної установи підписує з керівником підрозділу відповідного органу або установи декларацію внутрішнього аудиту, в якій зазначаються мета та цілі, принципи незалежності, основні повноваження та обов'язки підрозділу [1]. При цьому, в діяльності Міністерства оборони України як окремий напрям виділяється внутрішній контроль, який визначається як комплекс заходів, що застосовуються командиром для забезпечення дотримання законності та ефективності використання бюджетних коштів, досягнення результатів відповідно до встановленої мети, завдань, планів і вимог щодо діяльності військової частини. Його метою є забезпечення достатньої впевненості командування у:

1) досягненні належного рівня економії, ефективності і результативності відповідно до поставлених цілей та завдань (визначених спроможностей);

2) достовірності фінансової, статистичної і управлінської звітності;

3) виконанні встановлених законодавством та керівництвом норм і правил;

4) належному захисті активів від втрат, у тому числі внаслідок корупційних дій.

Відповідно до Порядку передбачаються повноваження керівників та особового складу з питань внутрішнього контролю та управління ризиками: Міністр оборони України організовує внутрішній контроль в апараті

Міноборони та забезпечує його здійснення в системі Міноборони; начальник Генерального штабу – Головнокомандувач Збройних Сил України – організовує внутрішній контроль та управління ризиками у Збройних Силах; Головний інспектор Міністерства оборони України координує управління ризиками в апараті Міноборони, організовує заходи з удосконалення внутрішнього контролю та здійснює оцінку стану організації та функціонування системи внутрішнього контролю в цілому та/або окремих його елементів у ході інспекційних заходів у системі Міноборони; керівники органів військового управління здійснюють координацію, нагляд та оцінку функціонування внутрішнього контролю та управління ризиками в підпорядкованих установах, організовують та забезпечують функціонування внутрішнього контролю та управління ризиками у своїх органах військового управління; відповідальні за діяльність здійснюють координацію та нагляд за функціонуванням внутрішнього контролю та управління ризиками у сфері своєї відповідальності; керівники установ організовують та забезпечують функціонування внутрішнього контролю у своїх установах; особовий склад установ виконує покладені на них завдання з внутрішнього контролю та управління ризиками, відповідно до актів законодавства та затверджених у встановленому порядку посадових інструкцій (функціональних обов'язків).

Починаючи з 2016 року, Департаментом внутрішнього аудиту Міністерства оборони України здійснюється послідовна робота із запровадження в Міністерстві оборони України системи внутрішнього контролю європейського зразка. При цьому, за результатами виконання 25 рекомендацій, наданих за підсумками виїзних аудитів, досягнуто результативність (економічний ефект) на суму понад 56 млн. гривень.

У 2017 році проведено 394 аудити (з них позапланові – 129) на 351 підконтрольному суб'єкті. Крім того, внутрішні аудитори взяли участь в 148 інших контрольних заходах (перевірки – 93, участь у роботі комісій – 36, участь у службових розслідуваннях – 19). Аудитами охоплено 81,3 млрд. грн. ресурсів. На 234 підконтрольних суб'єктах (59,4 % охоплених аудитами) встановлено порушення, що призвели до втрат фінансових і матеріальних ресурсів на суму 466,2 млн. грн.

Відшкодовано 102,3 млн. грн. та, крім того, виїзними аудитами попереджено 60,1 млн. грн. незаконних втрат та збитків, а також прийнято рішення про відшкодування 17,1 млн. грн. втрат та збитків. До відповідальності притягнуто 3497 осіб, у т. ч. до матеріальної – 2317 та до дисциплінарної – 1180. До правоохоронних органів передано матеріали контрольних заходів на суму 425,2 млн. грн. втрат та збитків (в тому числі матеріали аудитів, проведених наприкінці попереднього року, на суму 18,1 млн. грн.).

В результатах внутрішнього аудиту за 2018 рік дублюються положення щодо спрямування зусиль внутрішнього аудиту. Наводяться такі показники: завершено проведення 262 контрольних заходів, з яких 206 аудитів (з них позапланові аудити — 62), перевірок — 34, участь у роботі комісій — 19, участь у службових розслідуваннях — 3. Аудитами охоплено 56,2 млрд. грн. ресурсів. У 129 підконтрольних суб'єктах аудитами встановлено порушення, що призвели до втрат та збитків на суму майже 244,0 млн. грн. Відшкодовано 118,4 млн. грн. та прийнято рішення про відшкодування втрат та збитків на суму 4,5 млн. грн.; крім того, виїзними аудитами попереджено 37,4 млн. грн. незаконних втрат та збитків. За результатами впровадження 11 рекомендацій досягнуто результативність — економічний ефект склав майже 18,8 млн. грн. До відповідальності притягнуто 1673 особи, у тому числі: до матеріальної — 1057, до дисциплінарної — 616. До правоохоронних органів передано матеріали аудитів на суму 302,8 млн. грн. втрат та збитків (у т. ч. передано матеріали аудитів, завершених наприкінці 2017 р., на суму 68,9 млн. грн.).

В результаті проведеного дослідження можна констатувати, що порівнюючи з попередніми результатими внутрішнього аудиту за 2017 рік, діяльність за 2018 рік є менш ефективною та результативною. Станом на 2019 рік стратегічною ціллю Департаменту аудиту та територіальних управлінь внутрішнього аудиту визначено, що у 2023 році необхідно досягти та у подальшому забезпечувати повну відповідність діяльності Міжнародним основам професійної практики внутрішнього аудиту (The International Professional Practices Framework).

Таким чином, можна зробити висновок, що внутрішній контроль і внутрішній аудит в Міністерстві оборони відокремлюються і не зводяться один до одного. Так, наприклад, відповідно до Стандартів внутрішнього контролю в Міністерстві оборони України та Збройних Силах України внутрішній аудит не залучається до виконання завдань та функцій з внутрішнього контролю, покладених на організації; внутрішній аудит не належить до заходів контролю. Проте положення щодо проведення внутрішнього аудиту все ж таки містяться в документах, якими встановлюється порядок здійснення внутрішнього контролю, що, в свою чергу, призводить до їх дублювання.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони, ратифіковано Законом № 1678-VII від 16.09.2014 // Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011#n2820.

2. Постанова Кабінету Міністрів України. Деякі питання здійснення внутрішнього аудиту та утворення підрозділів внутрішнього аудиту від 28 вересня 2011 р. № 1001 // Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1001-2011-%D0%BF

ФІНАНСОВО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ СУДОВОЇ ВЛАДИ В УМОВАХ ПРОВЕДЕННЯ СУДОВОЇ РЕФОРМИ В УКРАЇНІ: МЕХАНІЗМ ТА ПРАВОВИЙ СТАТУС СУБ'ЄКТІВ

Гарбінська-Руденко А. В.
кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри фінансового права
Університету державної фіскальної служби України,
Шмигельська О. Д.
здобувач другого (магістерського)
рівня вищої освіти ННІ права
Університету державної фіскальної служби України

Організація ефективної судової системи в демократичних і правових державах ґрунтується на принципі самостійності та незалежності судової влади, адже саме це дозволяє захистити процес прийняття судових рішень від тиску законодавчої та виконавчої влади. На основі цього принципу головним завданням організації фінансування судової влади є забезпечення повного і незалежного здійснення правосуддя.

В Конституції України сказано, що судочинство в нашій країні здійснюється судами загальної юрисдикції та Конституційним судом України. Діяльність судової влади фінансується з державного бюджету, але для здійснення своїх функцій, судова влада може фінансуватися також з інших джерел, передбачених законодавством [2].

Також однією з конституційних гарантій незалежності суддів є особливий порядок фінансування судів. Важливим механізмом забезпечення такої гарантії є встановлений ч. 1 ст. 130 Конституції України обов'язок держави забезпечувати фінансування та належні умови для функціонування судів і діяльності суддів шляхом окремого визначення у Державному бюджеті України видатків на утримання судів [1].

Централізований порядок фінансування судових органів з Державного бюджету України в обсягах, які мають забезпечувати належні економічні умови для повного і незалежного здійснення правосуддя, фінансування потреб судів (витрати на розгляд судових справ, ремонт і охорону судових

Наукове видання

РОЗВИТОК ДЕРЖАВНОГО ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ В КОНТЕКСТІ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ КРАЇНИ

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ І МІЖНАРОДНОГО ФОРУМУ

23 травня 2019 року

Матеріали подано в авторській редакції

Підготовлено до друку
Видавничо-поліграфічним центром
Університету державної фіскальної служби України
08201, м. Ірпінь, Київська обл., вул. Університетська, 31

Віддруковано у друкарні Університету державної фіскальної служби України

Здано до друку 15.05.2019 р. Формат 60×84 $^{1}/_{16}$
Папір офсетний № 1. Гарнітура "Times New Roman". Друк офсетний.
Ум.-друк. арк. 14,8. Друк. арк. 17,3.
Наклад 300 прим. Замовлення № 802.

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до державного реєстру видавців, виготовлювачів і
розповсюджувачів видавничої продукції
Серія ДК № 5104 від 20.05.2016